

Mahirə Nağıqızının “Mənim çəkmələrim” hekayəsində vətən həsrətinin təəcəssümü

Aynur Bədəlova¹

XÜLASƏ

Mahirə Nağı qızı Hüseynova çağdaş Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli ziyalı, filoloq alim, təcrübəli pedaqoq və istedadlı şairdir. Onun əsərləri dərin mənə, obrazlı dil və poetik zənginliyi ilə seçilir. Alim dilçilik sahəsində çoxsaylı tədqiqatlar aparmış və müasir Azərbaycan dilinin inkişafı ilə bağlı mühüm elmi araşdırmalar təqdim etmişdir. Bununla yanaşı, Mahirə Nağıqızı bədii yaradıcılığı ilə milli-mənəvi dəyərlərin yaşadılmasına, vətənpərvərlik ruhunun aşılmasına və ədəbi-estetik düşüncənin formalaşmasına mühüm töhfələr bəxş etməkdədir. Məqalədə M. Nağıqızının “Mənim çəkmələrim” adlı hekayəsinin mövzusu, xarakterlərin daxili dünyası və vətən həsrəti motivləri araşdırılmışdır. Hekayənin ideyası vətənə bağlılıq, yurd həsrətinin yaratdığı kədər və itkilər, həmçinin bu həsrətin insan ruhundakı dərin təsirləri ilə səsləşir. Müəllif hekayədə baş qəhrəmanın dili ilə xalqımızın keçmişini, yaşadığı ağrı-acıları və tarix boyunca ermənilərin xalqımızın başına gətirdiyi müsibətləri açıq şəkildə təqdim edir. Mahirə Nağıqızı bu əsəri ilə keçmişi unutmamağa, milli yaddaşı qorumağa və gənc nəsli vətənə sevgi ilə tərbiyə etməyə çağırır.

AÇAR SÖZLƏR

şair, vətən, tarix, həqiqət, həsrət

MƏQALƏ TARİXÇƏSİ

Göndərilib: 15.05.2025

Qəbul edilib: 16.08.2025

¹ Müəllim, Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti. Azərbaycan.
<https://orcid.org/0009-0002-9288-6218> | badalovaaynur@gmail.com

The Embodiment of Homeland Longing in Mahira Naghigizi's Story "My Boots"

Aynur Badalova ¹

ABSTRACT

Mahira Naghi gizi Huseynova is a prominent intellectual of contemporary Azerbaijani literature, a philologist, an experienced teacher and a talented poet. Her works are distinguished by their deep meaning, figurative language and poetic richness. The scientist has conducted numerous studies in the field of linguistics and presented important scientific research on the development of the modern Azerbaijani language. At the same time, Mahira Naghigizi makes significant contributions to the preservation of national and spiritual values, the instillation of the spirit of patriotism and the formation of literary and aesthetic thought with her artistic creativity. The article examines the theme of M. Naghigizi's story "My Boots", the inner world of the characters and the motifs of longing for the homeland. The idea of the story resonates with attachment to the homeland, the sorrow and losses caused by longing for the homeland, as well as the deep effects of this longing on the human soul. In the story, the author clearly presents the past of our people, the pains they experienced and the misfortunes that Armenians brought upon our people throughout history through the language of the main character. With this work, Mahira Naghigizi calls on people not to forget the past, to preserve national memory, and to educate the younger generation with love for the homeland.

KEYWORDS

poet, homeland, history, truth, longing

ARTICLE HISTORY

Received: 15.05.2025

Accepted: 16.08.2025

¹ Teacher, Azerbaijan State Pedagogical University, Azerbaijan.
<https://orcid.org/0009-0002-9288-6218> | badalovaaynurrr@gmail.com

Giriş

Mahirə Nağıqızı müasir Azərbaycan ədəbiyyatında özünəməxsus dil üslubu və ahəngdarlığı ilə seçilən istedadlı şair, tanınmış filoloq-alimdir. O, dilçilik sahəsində müxtəlif məzmunlu tədqiqatlar aparmış və müasir Azərbaycan dilinin inkişafı ilə bağlı mühüm elmi işlərə imza atmışdır. Onun tədqiqatları Azərbaycan dilinin zənginliyini, xalqımızın mədəniyyətini və tarixi köklərini dərinlən öyrənməyə şərait yaradır. Ədəbiyyatşünas-tənqidçi Q. Bayramov düzgün qeyd etmişdir ki: *“Böyük adamlar böyük-böyük danışanlar deyil, böyük idealın daşıyıcıları olanlardır. Mahirə Nağıqızı da Həsən Mirzəni müasir ziyalılar zümərəsinin böyük idealların daşıyıcısı, ən ümdəsi “xalq adamı”, “el adamı” kimi təqdim edir və bununla da müasir gəncliyə belə şəxsiyyətləri nümunə göstərir”* (Bayramov, 2019).

Mahirə Nağıqızı vətənpərvər ziyalı, təcrübəli pedaqoq kimi Azərbaycan cəmiyyətinin inkişafına mühüm töhfələr verir. O, tələbələrə dilimizin və ədəbiyyatımızın zənginliyini, dəyərini aşılayır, onlara insanlıq, zəhmətsevərlik prinsiplərini öyrədir, şeir və ədəbiyyatın gücünü poetik dillə izah edərək gəncləri vətənpərvərliyə səsləyir.

Sənətşünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru İftixar Piriyeu yazırdı: *“Oxuduqca, şairin tükənməz ilhamla və yüksək vətən eşqi ilə qələmə aldığı şeirləri vətənpərvər ruhuma yeni ruh qatırdı”* (Piriyeu, 2021).

M. Nağıqızı yalnız şeirləri ilə deyil, eyni zamanda pedaqoji fəaliyyəti ilə də cəmiyyətə xidmət edir, gənc nəslin mənəvi və mədəni tərbiyəsinin inkişaf etdirir. Onun zəhməti və fədakarlığı gənclərə, xüsusən də müasir nəsillə vətənə xidmətin və milli dəyərlərin qorunmasının əhəmiyyətini aşılayır. Düzgün qeyd edilmişdir ki: *“Biz onu diqqətə çatdırmalı və onu vurğulamalıyıq ki, gənclikdəki o ruhun mənbəyini neçə min illərdir mutasiya edilə bilməyən genetik köklərdə, ata və analarının, ətraf mühitin tələq etdiyi, oturuşdurduğu tərbiyədə və Mahirə Nağıqızı kimi söz adamlarının yaratdığı ədəbiyyatda axtarmalıyıq”* (Bayramov, 2019). Onun əsərləri dərin fəlsəfi düşüncələrlə zəngin olmaqla yanaşı, sadə və təsirli dili ilə fərqlənir. İstedadlı şair və vətənpərvər ziyalı Mahirə Nağıqızının əsərləri həm dilinin sadəliyi, həm də dərin məzmunu ilə geniş oxucu kütləsi qazanmışdır. B. Cəfəroğlu yazır: *“Şair sözü sənət süzgəcindən keçirir, sözə müxtəlif mənalar verməklə fikri qüvvətləndirir, ümumxalq dilində bir o qədər də diqqəti cəlb etməyən söz məzmun və təblə yığılanda şeirin misralarında qeyri-adi təsir bağışlayır”* (Cəfəroğlu, 2023).

Onun əsərlərində vətənə sevgi, millətə bağlılıq geniş və təsirli şəkildə ifadə olunur. Pedaqoq N. Abdullazadə qeyd edir: *“Bu gün Vətən tarixini sözün sehrində yaşadan sənətkarlardan biri də çağdaş Azərbaycan poeziyasının ünlü nümayəndəsi Mahirə Nağıqızıdır”* (Abdullazadə, 2021). M. Nağıqızı vətən mövzusunda yazdığı əsərlərində millətin ruhunu, xalqın vətənpərvərliyini və özünəməxsus mədəniyyətini tərənnüm edir. Onun şeirlərində Azərbaycan torpağına olan məhəbbət hər bir vətəndaşın qəlbindəki dərin

və müqəddəs bir duyğu kimi əks olunur. Mahirə Nağıqızının poetik dilində sadəlik və dərinlik şeirlərini daha təsirli edir və onu oxucularına daha da yaxınlaşdırır. R. Qasimov qeyd edir: *“Müasir ədəbi prosesdə öz qələmi və imzası ilə tanınmış Mahirə Nağıqızı-Hüseynovanın şeirliyi də məhz belədir: bəzən su kimi lətafətli, axıcı, bəzən də daş kimi ağır, yüklü”* (Qasimov, 2022, s. 6).

Şairin vətənpərvərliyi onun bütün yaradıcılığında öz əksini tapır. Mahirə Nağıqızının əsərlərində vətənin mahiyyətini dərk edən, xalqın tarixi və mədəni irsinə sahib çıxan insanlar yer alır. Belə əsərlərdən biri də *“Mənim çəkmələrim”* hekayəsidir. Qərbi Azərbaycan mövzusunda qələmə alınmış bu hekayə qısa tarixə malik olsa da, geniş oxucu kütləsi toplamağı bacarmışdır. Hekayənin başlıca mövzusu 1988-ci ildə erməni təcavüzünə məruz qalan azərbaycanlıların acınacaqlı taleyi və vətən həsrətidir. Qərbi Azərbaycan həqiqətlərini əks etdirən bu hekayə ayrılıqların, itkilərin insan həyatında buraxdığı dərin izləri ifadə edir. L. Səfərova qeyd edir: *“Mahirə Nağıqızının zəngin məənəviyyatından və yüksək təfəkküründən süzülüb gələn poetik düşüncələrinin inikasında, həmçinin elmi baxışlarının məcmusunda öz əksini tapan Qərbi Azərbaycan motivləri onun soy-kökümüzə bağlılığının, sədəqətinin rəmzi ifadəsidir”* (Səfərova, 2023).

Hekayənin baş qəhrəmanı Süsənbərdir – Süsənbər Mahiyyəddinqızı. O öz uşaqlıq illərini, Qərbi Azərbaycanın Axta kəndindəki xatirələrini xatırlayır. Hekayədə əzablı günlərin təsviri, həmçinin erməni təcavüzkarlığının təsiri altında yaşayan insanların psixoloji vəziyyəti təsvir edilmişdir. Vətəninə, doğma torpağına, sevdiklərindən uzaq düşmək, yaşadığı yeri tərk etmək, o yerlərlə bağlı bütün xatirələri itirmək insanın daxili dünyasında boşluq və kədər hissi yaradır. O dövrün sosial, siyasi və məənəvi vəziyyəti ilə birbaşa əlaqəli olan hadisələr baş qəhrəman Süsənbərin həyatını dəyişir. Kəndin sakinləri tez-tez erməni *“fədai bölükləri”*nin hücumlarına məruz qalırlar: *“Kəndimizin sakinləri, o cümlədən bizim ailə də artıq bir ilə yaxındır ki, səksəkə içindədir. İl təzə başlayandan, həmişə olduğu kimi, qonum-qonşuların uzun qış gecələrində bizim evimizə yığışdıqları vaxtdan bəri etdikləri söhbətlərdən hansısa narahatlığın yaşandığını hətta mən də hiss edirdim”* (Nağıqızı, 2025). Hekayədə kəndin bütün camaatı kimi Süsənbər və onun ailəsi də hər an ölüm təhlükəsi ilə qarşı-qarşıya durur. Güllələr atılarkən, ölüm təhlükəsi yaxınlaşarkən ailənin qorunmaq və bu təhlükədən qurtulmaq istəyi qəhrəmanın dilindən təsirli şəkildə çatdırılır.

Tədqiqatın məqsədi hekayədə erməni təcavüzünün insanların həyatına təsirlərini təhlil etmək, xüsusilə də vətən həsrətinin qəhrəmanların daxili dünyasında yaratdığı psixoloji boşluqları və ağırları nümayiş etdirməkdir.

Metodlar

Məqalə yazılarkən bir çox metodlara müraciət olunmuş, hekayənin müxtəlif aspektləri (mövzu və xarakterlər təhlili) analitik metod vasitəsilə təhlil edilmişdir. Simvolik təhlil

vasitəsilə çəkmələrin hekayədəki simvolik rolu araşdırılmış, Süsənbər üçün ifadə etdiyi mənası aydınlaşdırılmışdır. Hekayədə çəkmələr psixoloji və emosional yük daşıyan bir simvol olaraq qiymətləndirilir. Müqayisə metodu isə hekayə ilə oxşar mövzu və təcrübələri araşdırmaq məqsədilə digər bədii nümunələrlə müqayisəli yanaşmaya nəzər salmağa imkan yaradır. Həmçinin hekayənin tam başa düşülməsi üçün, xarakterlər və onların vəziyyətlərinin psixoloji aspektləri, xüsusilə kənd sakinlərinin və Süsənbərin ailəsinin keçirdiyi təlaş və qorxu, vətən həsrəti psixoloji metod vasitəsilə araşdırılmışdır. Əsərin cəmiyyətlə əlaqədar aspektlərini araşdırmaq məqsədilə ictimai və sosial təhlil metodundan istifadə edilmişdir. Hekayənin dilinə və ifadələrinə daha dərinlən yanaşaraq metaforaların və bənzətmələrin rolunu araşdırmaq məqsədilə metaforik təhlil metodundan istifadə edilmişdir. Məqalədə müxtəlif ədəbiyyat və tədqiqat işlərinə istinad edilmişdir. İstifadə edilən metodlar hekayənin müxtəlif aspektlərini dərinləşdirərək geniş təhlilə və fikirləri ümumiləşdirməyə şərait yaratmışdır.

Nəticələr

Məqalədə hekayənin məzmunu ətraflı şəkildə araşdırılmış, nəticələr əldə edilmişdir. Əldə olunan nəticələrə əsasən, Mahirə Nağıqızının “Mənim çəkmələrim” hekayəsi Qərbi Azərbaycan ərazisinə erməni təcavüzkarlığının və zorakılığının insan həyatına təsirlərini dərin şəkildə əks etdirir. Məqalədə erməni hücumları zamanı baş verən faciələr və insanların vətən həsrəti təsvir edilir. Hekayənin baş qəhrəmanı Süsənbər erməni təcavüzkarlığının yaratdığı sosial və psixoloji zərbələri, itkiləri, vətənə olan bağlılığını, yaşadığı daxili sarsıntıları dəftərcəsində qeyd edir, keçirdiyi hissləri bölüşür. Hekayədə Süsənbər üçün çox dəyərli olan çəkmələr onun yaşam mübarizəsini simvolizə edir. Əsərdə vətən həsrəti dərin emosional çalarlarla təsvir olunur. Süsənbər və anasının vətənə bağlılığı təbiətə və kəndin gözəlliklərinə olan sevgi ilə vəhdəd təşkil edir. Hekayə eyni zamanda erməni təcavüzünün və sosial dəyişikliklərin insan həyatına təsirini əks etdirir. Müəllifin bu hekayəsi Azərbaycan xalqının tarixi yaddaşını təcəssüm etdirir, vətənpərvərliyin, milli kimliyin qorunması və keçmişin unudulmaması ideyasını rəmziləşdirir. Hekayə, həm də xalqımızın ağrı-acısını, vətənə olan sevgi və bağlıqlarını simvolizə edir.

Müzakirə

Hekayənin “Mənim çəkmələrim” adlanması təsadüfi deyil. Süsənbər üçün böyük dəyər kəsb edən bu çəkmələr atasından ona hədiyyə idi. Əslində, hekayədə bu çəkmələr mübarizənin simvolu kimi təqdim olunur. Süsənbərin qarın içində çəkmənin bir tayını itirməsi sadəcə bir əşyanın itməsindən daha çox həyatın bir hissəsinin, ümidin itməsini simvolizə edir. Süsənbər hekayənin mərkəzində yer alan əsas obrazdır. Əsərin əvvəlində o

hələ çox saf və dünyada baş verənlərdən xəbərsiz bir uşaq kimi təsvir edilir. Lakin baş verən hadisələr onun uşaqlıq aləmini kökündən dəyişir, xatirəsində əbədi, unudulmaz izlər qoyur.

Süsənbərin anası əsərdəki ən güclü obrazlardan biridir. Onun sevgisi və fədakarlığı Süsənbərin həyatında əhəmiyyətli rol oynayır. Ana obrazı hekayədə ailə dəyərlərini simvollaşdırır. O, övladlarını qorumaq üçün əlindən gələn hər şeyi edir. Onun Süsənbərə qarşı göstərdiyi xüsusi qayğı və diqqət, insanın həyatındakı təməl və ən dəyərli duyğulardan biri olan analıq sevgisinin bariz nümunəsidir. Ədəbiyyatşünas V. Əhməd qeyd edir: *"Ana məhəbbətinin böyüklüyü, müqəddəsliyi də Mahirə Nağıqızı yaradıcılığının əsas leytmotivinə çevrilən mövzulardandır. Bütün çətinliklərə sinə gərərək min bir əziyyətlə övlad böyüdən, qayğıkeş, mərhəmətli, cəfakəş ana obrazı ümumiləşmiş Azərbaycan qadınlarının simvolu təsiri bağışlayır"* (Əhməd, Analoq.az).

Hekayədə əsas obrazlardan biri də Məsmə xaladır. Onun kimliyi həm xarakterinə, həm də həyat təcrübəsinə bağlıdır. Məsmə xala sərt və ciddi görünə də, xarakter olaraq sadə, mərhəmətli, səmimi bir qadındır. Süsənbərin qrafını sındırması onu çox məyus edir. Çünki ona yadigar qalan bu qrafın onun üçün çox dəyərli idi. Hekayənin sonu Məsmə xala və Süsənbərin dialoqu ilə yekunlaşır. Süsənbərin ona sındırdığı qrafına oxşar qrafını gətirməsinə Məsmə xala kəskin etiraz edir. O, qrafını sadəcə bir əşya kimi deyil, şəxsi dəyəri olan bir predmet kimi qiymətləndirir. Onun maddi dəyərindən daha çox mənəvi dəyərinə önəm verir.

Kəndin digər sakinləri hekayədəki başqa obrazlarla müqayisədə Axta kəndində yaşayan və erməni təcavüzünün səbəb olduğu faciələrdən qaçmağa çalışan kollektiv bir obraz kimi təqdim edilir. Hekayədə bu insanların hər biri fərqli şəkildə mübarizə aparıb öz ailələrini qorumağa çalışsalar da, onlar arasında olan həmrəylik, bir-birinə olan dəstək xalqımızın birliyinin rəmzidir. Müəllif Azərbaycan xalqını ən çətin günlərdə belə bir-birinə qarşı sevgi və fədakarlıq göstərən mərd bir xalq kimi təsvir etmişdir. Əsərdəki hər bir obrazın mübarizəsi erməni təcavüzünün insanlar üzərindəki müxtəlif təsirlərini ifadə edir. Həmçinin müəllif yaratdığı bu obrazlar vasitəsilə oxucuya emosional, psixoloji və sosial təsirlər barədə dərinlən düşünmək imkanı verir.

Hekayədə kənd həyatının təbiət ilə əlaqəsi də mühüm yer tutur. Axta kəndi qəhrəmanın xatirələrində əbədi olaraq qalan unudulmaz bir yerdir. İllər keçsə də, Süsənbər nə o kəndi, nə də onun təbiətini və gözəlliklərini unutmur. Hekayədə qəhrəmanın anası ilə dialoqunda onların vətən həsrəti və baş verən hadisələrin daxili aləmlərində yaratdığı boşluqları, qəm və əzabı görürük: *"Üzümü anama çevirdim, soruşacağdım ki, ana, bax, bu çiçəklər Axtada – həyatımızdəki çiçəklərə bənzəmirmi? Amma anam dolmuşdu, kipriklərinin ucundan göz yaşları sallanır, qopub sinəsinə düşməyə məqam axtarırdı.*

Onda başa düşdüm ki, təkcə mən deyiləm ürəyin böyüməyini hiss edən, itirdikləri üçün qəmlənən və darıxan. Anama baxdım və susdum, gedəcəyimiz yerə qədər nə o dindi, nə də mən" (Nağıqızı, 2025).

Vətən həsrəti əsərdə çox dərin və emosional bir şəkildə təsvir olunur. Müəllif vətən sevgisini və ondan ayrılmağın verdiyi ağrı və əzabı obrazların dilində təsirli şəkildə ifadə edir. Bu həsrət insanın milli kimliyinin və mənəvi bağının itirilməsi acısı ilə formalaşmışdır. Azərtacda qeyd edildiyi kimi, *“Vətən, yurd həsrətilə yaşayan soydaşlarımızın nisgili, harayı, öz elindən-obasından didərgin düşən həmvətənlərimizin doğma yurdlarına qayıtmaq inamı şairin poetik dünyasının prioritet mövzusuna çevrilir”* (“Mahirə Nağıqızının ədəbi-poetik dünyası”, 2022).

Vətənə qayıda bilməmək, o yerləri itirmək, həm də bu yerlərlə bağlı olan xatirələri daşımaq Süsənbərin qəlbində ağır yük kimi qalır və onu dərinlən sarsıdır. Hekayədə vətənə bağlılıq təbiət və məkanla əlaqələndirilir: çaylar, dağlar, evlər və kəndin sükunəti – bütün bunlar Süsənbərin ruhunu qidalandıran təbii və mənəvi məkan kimi təsvir edilir. Onun doğma torpağa, suya, həsrət qaldığı evə geri qayıda bilməməsi həyatında dərin boşluq və böyük bir itki hissi yaradır. O bu torpağa, bu suya, öz doğma kəndinə bağlıdır. Bu yerlər onun yaddaşında, ürəyində və həyatında dərin izlər qoymuşdur. Bir tərəfdən vətən həsrəti bu insanları sıxan bir ağrı, digər tərəfdən bir ümid və arzusunun təzahürüdür. Süsənbərin vətən həsrəti təkcə onun uşaqlığının keçdiyi məkana geri dönməsi kimi deyil, eyni zamanda itirilmiş bir tarixə, mədəniyyətə, soy-kökə qarşı həsrət hissi kimi qiymətləndirilir. Vətən həsrəti hekayədə Süsənbərin daxili dünyasında, ruhunda, kimliyində formalaşan bir itki kimi əks-səda oyadır.

Nəticə

Əsərdə vətən həsrətinin psixoloji dərinliyi onun insan həyatına göstərdiyi dərin təsirdir. Süsənbərin vətən həsrəti öz həyatına, keçmişinə, xatirələrinə və mədəniyyətinə olan həsrəti ilə səsleşir. Hekayənin ideyası vətənə bağlılıq, vətəndən ayrılmanın yaratdığı kədər və itkilər vətən həsrətinin insan ruhundakı dərin təsirləri ilə xarakterizə olunur. Müəllif hekayədə Süsənbərin yazdığı kiçik xatirələri təsvir edərkən eyni zamanda xalqımızın keçmişini, ağrı-acısını, tarixən ermənilərin başımıza gətirdiyi müsibətləri təqdim edir. Bu əsər Azərbaycan xalqının tarixi yaddaşı, vətən həsrətilə yaşayan, illərlə yurdlarından didərgin düşən vətəndaşlarımızın ağrı-acısıdır. Müəllif bu hekayə ilə bizi keçmişə, tarixi yaddaşımıza qaytarır, düşmənlərimizin xalqımızın başına gətirdiyi əzablı günləri unutmamağa səsleşir, gənc nəsllə vətənimizi qorumağı, füsunkar təbiətini sevməyi aşılayır.

Ədəbiyyat

1. Abdullazadə, N. (2021, 18 fevral). *Mahirə Nağızı poeziyasında zəfər mövzusu*. Məktəb guşəsi.
2. Bayramov, Q. (2019, 19 avqust). *Söz hikmətindən, ana sevgisindən doğan nəğmələrə*.
3. Cəfəroğlu, B. (2023, 13 noyabr). *Mahirə Nağızı yaradıcılığının leksik- semantik xüsusiyyətləri*. Bakı xəbər.
4. Əhməd, V. *Ana məhəbbətinin böyüklüyü, müqəddəsliyi də Mahirə Nağızı yaradıcılığının əsas leytmotivinə çevrilən mövzulardandır*. Analıq.az
<https://analıq.az/redaktorsecimi/47323/anam%C9%99h%C9%99bb%C9%99tinin-boyukluyu-muq%C9%99dd%C9%99sliyi-d%C9%99>
5. Qasimov, R. (2022, 05 noyabr). Sözüün daş nağılı və daş ağırlığı. *İki sahil*.
6. *Mahirə Nağızının ədəbi-poetik dünyası*. (2022, 04 fevral). Azərtac.
7. Nağızı, M. (2025, 26 yanvar). Mənim çəkmələrim. *Ədəbiyyat qəzeti*.
8. Nağızı, M. (2020). *Salam olsun*. "ADPU nəşriyyatı".
9. Piriye, İ. (2021, 13 avqust). "*Salam olsun*" kitabına salam. Edebiyyatqazeti.az
<https://edebyyatqazeti.az/news/diger/7692-salam-olsun-kitabina-salam>
10. Səfərova, L. (2023, 20 noyabr). *Mahirə Nağızı yaradıcılığında Qərbi Azərbaycan motivləri*. *İki sahil*.